

2.9.2014

Kulttuurijohtaja

Kulttuurikeskuksen lausunto aloitteeseen lasten ja nuorten taiteiden talo -hankkeesta Vuosaareen

HEL 2014-008224 T 10 06 00

Yhteistyön lähtökohdat

Vuonna 2007 Pop & Jazz Konservatorio, Itä-Helsingin musiikkiopisto ja Vuosaaren musiikkikoulu solmivat yhteistyösopimuksen Vuosaaren alueen musiikin taiteen perusopetuksen kehittämiseksi. Kulttuurikeskuksen selvitysten mukaan alueella osallistuminen tavoitteelliseen taidekasvatukseen oli Helsingin keskivertoa alhaisempi: noin 8 % lapsista ja nuorista osallistui taiteen perusopetuksen (Sariola 2008), kun keskimäärin 18 % helsinkiläisistä lapsista ja nuorista osallistui taiteen perusopetukseen.

Itä-Helsingin musiikkiopisto on suurin ja ainoa laajaa oppimäärää antava, valtionosuutta saava oppilaitos Itä-Helsingissä. Sen vastuu alue kattaa koko väestöltään monimuotoisen ja lapsirikkaan Itä-Helsingin. Pop ja Jazz Konservatorio on Helsingin ainoa kevyeen ja rytmimusiikkiin erikoistunut laajan oppimäärän oppilaitos. Vuosaaren musiikkikoulu on kehittänyt ja testannut alueella useita innovatiivisia matalamman kynnyksen musiikkikasvatusmenetelmiä. Se mm. antaa musiikkikasvatusta osana koulujen iltapäivätoimintaa.

Yhteistyön lähtökohtana oli, että valtionosuutta saavat musiikkioppilaitokset – Itä-Helsingin musiikkiopisto ja Pop ja Jazz Konservatorio – vastaavat alueella kumpikin oman musiikkilajinsa laajasta oppimäärästä. Vuosaaren musiikkikoulu taas antaa alueella matalamman kynnyksen yleisen oppimäärän opetusta. Mallissa nähtiin synergiaetuja, koska jokainen tuottaisi oman ydinosaamisensa mukaiset palvelut, ja samalla alueen oppilaita voitaisiin joustavasti ohjata oppilaan toiveita ja tarpeita vastaavaan opetukseen. Tavoitteena oli myös lisätä alueen oppilasmäärää eri musiikin oppimäärissä ja tasoilla yhteensä yli tuhanteen.

Yhteistyömallin mukainen opetustavoite on toteutunut suunniteltua suppeampana. Oppilaitoksilla on alueella on n. 610 oppilasta, joista n. 50 Bändipaja-toiminnan ja 83 musiikkipainotteisen iltapäivätoiminnan piirissä. Taiteenperusopetusta opiskelee 480 oppilasta. Alueen opetuksen lisääminen on kilpistynyt tilaongelmiin. Alueelta ei ole löytynyt vuosien kartoituksesta huolimatta sopivan tasoisia opetustiloja eikä palvelujen määrää ole pystytty lisäämään läheskään muuta Helsinkiä vastaavalle tasolle.

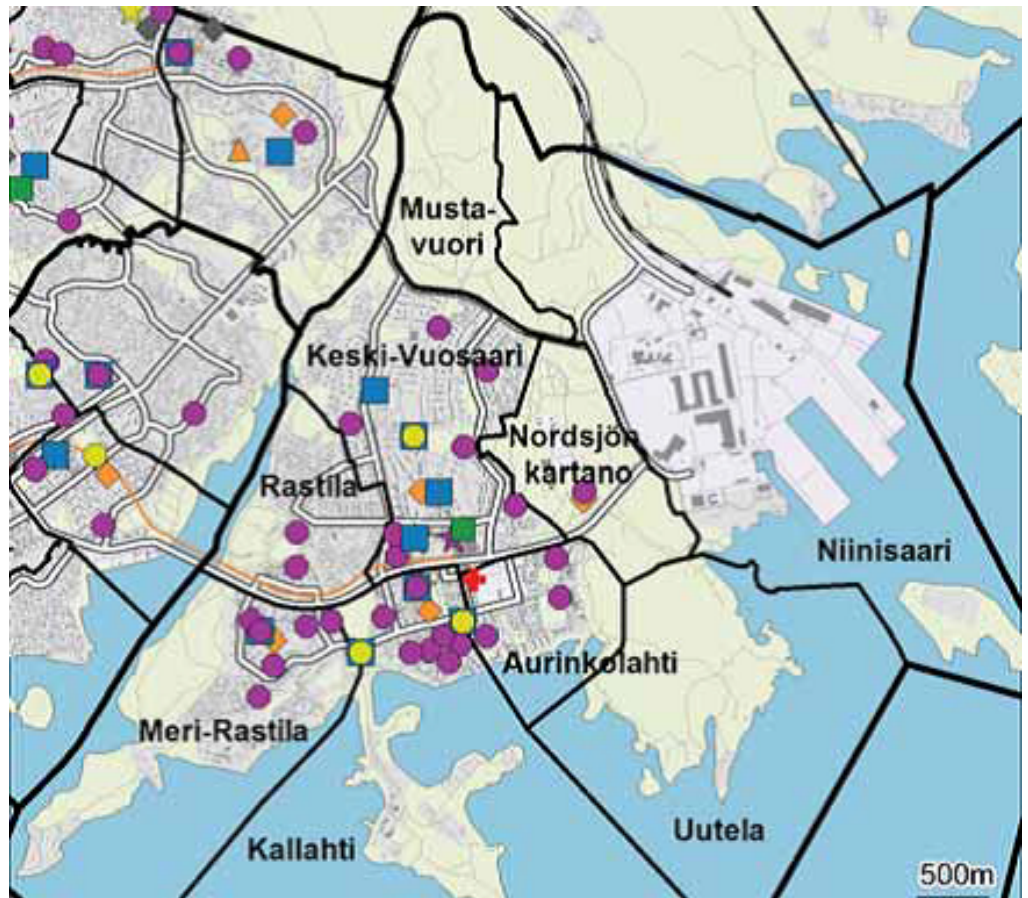
2.9.2014

Kulttuurijohtaja

Vuosaaren väestörakenne

Vuosaari on kuulunut 1990-luvun alusta alkaen Helsingin merkittäviin asuntotuotanto- sekä kehittämisalueisiin. Alueelle on rakennettu useita erilaisia asuinalueita ja väestö on yli kaksinkertaistunut eli vuodesta 1990 lähtien 15 000:sta 35 000:een. Sataman siirtyminen Vuosaareen näkyy alueen kehittämisessä, esim. työpaikkojen omavaraisuuden ja matkailullisen vetovoimaisuuden lisääntymisenä. Voimakkaan kasvun takia alueella ei juuri ole tyhjillään opetuskäyttöön soveltuvia, esim. vanhoja liikehuoneistoja. Myös asukas- ja muiden julkisten tilojen käyttöaste on korkea. Huolimatta alueelle rakennetusta asukastilojen verkostosta, myös asukastoiminnalle koetaan vaikeaksi löytää soveltuvia tiloja.

Vuosaaren väestö on monikulttuurista. Vuonna 2013 vuosaarelaisista vieraskielisiä oli 18,5 %, joka oli neljänneksi eniten Helsingissä (Helsinki alueittain 2013). Alueella on lisäksi runsaasti, 5,2 % ruotsinkielistä väestöä (emt. 2013). Vuosaarella asuu paljon perheitä ja 8 % Helsingin lapsista ja nuorista (0-19-vuotiaat). Työttömyysaste alueella on Helsingin neljänneksi korkein, 11,1 % (emt. 2013).

2.9.2014

Kulttuurijohtaja

Taiteen perusopetus alueella

Vuosaaren musiikkikoululla on 150 soitin- ja 60 musiikkileikkioppilasta. Lisäksi oppilaitoksen musiikkipainotteisen iltapäivätoiminnan piirissä on noin 83 oppilasta. Iltapäivätoimintaan kuuluu –ajanvieton ja läksyjen teon lisäksi – viulun, pianon ja sellon soittohetki sekä yhteismusisointia musiikkikoulun soittimilla, joten kaikilla lapsilla on mahdollisuus osallistua soitonopetukseen. Iltapäivätoiminnan osallistujat ovat lähikoulujen oppilaita.

Vuosaaren musiikkikoulu opettaa musiikin yleistä oppimäärää. Soitinvalikoimaan kuuluvat viulu, sello ja piano sekä bändi-instrumentit. Oppilaitoksen Näppäri-orkesterin ohjelmisto koostuu klassisesta sekä eri maiden kansanmusiikkista. Oppiminen perustuu osin korvakuulolla soittamiseen. Oppilaitoksessa kansanmusiikin onkin havaittu olevan eritaustaisille lapsille ja perheille soveltuva musiikin laji.

Pop & Jazz Konservatorio on Helsingin ainoa valtiosuutta saava rytmimusiikin perusopetuksen laajan oppimäärän oppilaitos. Oppilaitos joutui lopettamaan vuoden 2013 lopulla Vuosaassa laajan oppimäärän opetuksensa erityisesti tilaongelmien takia. Pop ja Jazz Konservatorio aloitti vuonna 2013 Itä-Helsingin kouluissa Lähiöprojektin ja kulttuurikeskuksen rahoittamana Bändipaja-projektin. Oppilaitos antaa yhdeksällä idän alueen kouluilla matalan kynnyksen lukukausimaksutonta musiikinopetusta. Bändipaja-toimintaan osallistuu syksyllä 2013 noin 220 lasta ja nuorta, joista Vuosaaren koulujen bändeissä soittaa n. 50 oppilasta. Hankkeessa musiikkia harrastamattomista ja toisaalta harrastuksesta hyötyvistä lapsista kootaan viikoittain harjoittelevia bändejä, joita ammattipedagogit ohjaavat. Bändien tavoitteena on tarjota onnistumisen elämyksiä ja sosiaalista inklusiota syrjäytymisvaarassa oleville lapsille. Bändeissä soitetaan lasten toiveiden mukaista ohjelmistoa ja alusta asti esiinnyttään alueen tapahtumissa, esim. nuorisotalojen konserttiviikoilla. Yksi bändi on erikoistunut vaskipuhaltimiin ja big band -ohjelmistoon. Hanke on ollut hyvin onnistunut. Opetusvirasto, koulut ja rehtorit ovat olleet konseptiin tyytyväisiä, ja oppilaiden osalta kysyntä opetukselle on ollut suurta.

Itä-Helsingin musiikkiopistolla on alueella 270 oppilasta. Yksilöopetuksessa oppilaita on 170 ja musiikkileikkiopetuksessa 100. Yksilöopetus tapahtuu Vuotalossa sekä Nordsjö-Rastiksen koulussa iltakäyttönä. Lisäksi musiikkileikkitoimintaa annetaan alueella muiden palveluiden tiloissa, esim. Gabro-asukastalossa ja Helander-kodissa.

Vuosaaren alueella on sovellettu joustavia ja innovatiivisia tuottamistapoja palvelujen räätälöimiseksi eri laisista taustoista tulevien

2.9.2014

Kulttuurijohtaja

lasten ja nuorten tarpeisiin. Vuosaaren alue on hedelmällinen kohde kehittää ja pilotoida taiteen perusopetusta monikulttuurisessa toimintaympäristössä.

Nykyiset opetustilat ja tilakysymyksen ratkaisuhistoria

Tällä hetkellä oppilaitokset toimivat Vuosaarella Saseka- ja muilla asukastaloilla sekä tuntivuokrauksella mm. kouluissa ja vanhusten palvelukeskuksissa. Tilojen yhteiskäytössä on haasteita. Esimerkiksi Saseka-talon ja muiden asukastalojen hyödyntämistä opetukseen rajoittaa se, että niiden tulee olla myös alueen asukkaiden käytössä. Alivuokrasuhteessa ja tuntivuokralla toimiminen rajaa mahdollisuuksia kasvattaa oppilasmäärää. Tiloja saadaan vuokralle sirpaleisesti: vuokrat ovat päivä- ja tuntikohtaisia. Pitkäaikaisia vuokrasopimuksia ei voida tehdä. Varastotiloja esim. instrumenttien säilytykseen ei ole riittävästi. Tiloja on saatettu ”tuplavarata”, jolloin oppilaan saapuessa tunnille siellä onkin muuta toimintaa käynnissä. Tilojen remontointi, esim. vahvistetun musiikin opetukselle on hankalaa. Tilojen hallinnointiin liittyvien hankaluuksien takia Pop & Jazz Konservatorio lopettikin alueella laajan oppimäärän rytmimusiikin opetuksensa vuoden 2013 lopussa.

Oppilaitokset tarjoavat taideopetusta alueella myös koulujen iltakäyttönä. Vuosaarella yhteistyö koulujen kanssa on sujunut hyvin ja taideoppilaitokset ovat toimineet pitkään tuntivuokralla samoissa kouluissa. Koulujen iltakäyttöön liittyvät haasteet ovat kuitenkin samoja kuin muissakin tuntivuokratuissa tilaratkaisuissa: omien tilojen puute, säilytysongelmat, vuokralle saatavien aikojen ja tilojen hajanaisuus sekä tilojen käyttöön liittyvä ennakoimattomuus.

Taiteen perusopetus tapahtuu usein iltapainotteisesti. Erilaiset tilojen yhteiskäyttöratkaisut olisivat erinomainen ratkaisu tilankäytön optimoimiseen. Oppilaitosten mukaan Vuosaaren taiteiden talolla voisi olla päivisin muuta taidetoimintaa, esim. ulosvuokrausta ammattitaiteen tai asukasten taidekäyttöön.

Toimivan mallin kehittäminen koulutilojen yhteis- ja iltakäyttöön on pitkällä tähtäimellä tärkeää. Tasa-arvoisella yhteiskäytöllä voidaan tehostaa kaupungin hallinnoimien palvelutilojen käyttöä ja tuottaa säästöä eri toimijoiden tilakustannuksissa. Iltakäyttöön liittyvät ongelmat liittyvät ulosvuokraukseen ja hallinnointiin sekä tilaratkaisuihin, joten asiaa on syytä pyrkiä ratkomaan monitahoisesti ja pitkäjänteisesti. Tasa-arvoisen iltakäytön tarpeet tuleekin huomioida jo koulujen rakennusvaiheessa.

Vuosaaren taiteen perusopetuksen talolla haetaan synergiaetuja. Oppilaitokset ovat aloitteessaan ilmoittaneet, että voisivat harkita oman

2.9.2014

Kulttuurijohtaja

päätoimintansa siirtämistä taiteiden taloon. Tilakysymys on kaikille oppilaitoksille ajankohtainen. Pop&Jazz Konservatorion nykyinen vuokrasopimus umpeutuu 2017 ja oppilaitoksella on neuvottelut käynnissä mm. Metropolian kanssa Arabianrannan yhteiskampuksen perustamiseksi. Itä-Helsingin musiikkiopisto toimii tällä hetkellä 18 toimipisteessä. Päätoimipaikka entisissä E-instituutin tiloissa ('Ströms') Roihuvuoressa ei yksin riitä koulun n. 2000 oppilaalle. Opiston käytössä on tuntivuokrauksella tiloja ympäri Itä-Helsinkiä mm. koulujen iltakäyttönä sekä seurakuntien, asukastalojen ja palvelukeskusten tiloissa. Tilakysymysten ratkominen vuosittain kerrallaan on työlästä. Oppilaitoksella olisikin kiinnostusta keskittää toimintaansa, esim. kahteen suurempaan yksikköön.

Vuosaaren musiikkikoulu ei pysty nykyisten tila- ja muiden resurssien kannalta vastaamaan yleisen oppimäärän musiikin opetuksen kysyntään alueella. Mikäli mainitut oppilaitokset luopuisivat nykyisistä tiloistaan siirtymällä Vuosaaren, resursseja vapautuisi taiteiden talon tilakustannuksiin.

Oppilaitokset ovat kartoittaneet alueiden tila- ja tonttivaihtoehtoja. Vuosaaren musiikkikoulu on mukana Vuosaaren alueen demokratia-pilottissa, Vuosaari-toimikunnassa. Osana toimikuntatyötä oppilaitoksilla on ollut mahdollisuus läheisesti seurata alueen kehittämistä. Rehtoreilta saadun tiedon mukaan alueella on ainakin kolme hankkeelle soveltuvaa tonttivaihtoehtoa: Vuotalon ja Mosaiikkitorin tontin rakentamaton osuus, Omenamäen oppilaitoskäyttöön osoitettu tontti sekä mahdollisesti Rastilan metroaseman viereen kaavailtu tontti. Esimerkiksi Meri-Rastilalle taiteiden talon nähdään olevan alueprofiilia nostavaa vetovoimatekijä.

Taideopetuspalvelun toteutuksen kannalta keskeistä on opetustilan sijainti. Oppilaitosten näkemyksen mukaan tilojen tulisi sijaita alueellisissa ja liikenteellisissä keskuksissa, esim. metro- ja kauppakeskusten lähellä. Instrumenttien kantaminen kulkuneuvoissa ja kävellen on erityisesti pienille lapsille hankalaa. Sijoittumisessa muiden taide- ja kulttuuripalveluiden, esim. Vuotalon yhteyteen nähdään myös synergiaetua.

Oppilaitokset tavoittelevat hankkeella alueelle korkeatasoista ja puitteeltaan monipuolisia, vain taidetoimintaan keskittyviä ja eri taidelajeja tukevia tiloja. Taidelajeilla on tilojen suhteen erilaisia tarpeita, esimerkiksi musiikinopetuksessa tarvitaan äänierityksiä. Sirkuksessa keskeistä ovat riittävä korkeus ja erilaiset kiinnitysmahdollisuudet. Tanssin opetuksessa tärkeää ovat lattiamateriaalit sekä mahdollisuus seinäpeileille ja laadukkaalle äänentoistolle. Kuvataiteen opetuksessa tarvitaan riittävä määrä

2.9.2014

Kulttuurijohtaja

erilaisia säilytystiloja ja kalustoa, kuten keramiikkauuneja tai mediavälineitä.

Johtopäätös

Aloite taiteen lajien opetuksen erikoistuneista tiloista ja taiteen perusopetuksen talosta tavoittelee Vuosaaren taidetilojen kehittämistä. Alueen lasten ja nuorten osallistuminen taiteen perusopetukseen on Helsingin alhaisimpia. Erityisesti tilanpuute hankaloittaa opetuksen järjestämistä alueella. Taiteen perusopetus on lähipalvelu, jolloin lapset ja nuoret hakeutuvat oman tai lähialueidensa opetukseen. Alueen opetuspalveluiden turvaamiseksi tilakysymykseen on haettu ratkaisua.

Kulttuurikeskus on linjannut, että nykymuotoisia, viraston ylläpitämiä alueellisia kulttuurikeskuksia ei enää rakenneta, vaan alueelliset kulttuuripalvelut toteutetaan avustuksilla, verkostoilla ja muiden hallintokuntien palveluverkkoa hyödyntäen. Nykyisessä tilanteessa ja näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa kulttuurikeskuksella ei ole myöskään edellytyksiä olla rakennuttajana tai osallisena esitetyn kaltaisessa investointihankkeessa.

Lähtökohta näin on, että toimijat itse toteuttavat mahdolliset investointinsa, jolloin he voivat hankkeen toteuttamiseksi kartoittaa erilaiset yksityisen ja julkisen rahoituksen yhdistelmät. Hankkeen etenemisen kannalta paras ratkaisu olisi tilojen löytäminen olemassa olevasta rakennuskannasta. Oppilaitosten kannattaakin jatkotoimittaa tilakeskuksen ja muiden aluetoimijoiden kanssa tilamahdollisuuksia. Tulevaisuutta ajatellen oppilaitosten on perusteltua selvittää kiinteistöviraston kanssa myös alueen tonttimahdollisuuksia mahdolliselle investoinnilleen.

Opetussisältöjen, tilaratkaisujen sekä pedagogisten käytäntöjen osalta alueelle tulee kehittää ja pilotoida uudentyyppisiä ratkaisuja, joilla voidaan löytää parhaita käytäntöjä taiteen perusopetuksen toteuttamiseen monikulttuurisessa toimintaympäristössä.

Lisätiedot

Reetta Sariola, kulttuurisuunnittelija, puhelin: 310 37949
reetta.sariola(a)hel.fi

Stuba Nikula
kulttuurijohtaja